

Трансформація інформації в знання

Сенченко М. *Мозкові центри країн світу* / М. Сенченко, О. Сенченко, В. Гастинщикова. — Київ : Персонал, 2016. — 278 с.

Відомий афоризм "Хто володіє інформацією — той володіє світом" можна застосовувати з певним уточненням, адже інформація не сприймається в об'єктивному вигляді, а зазвичай є продуктом певної інтерпретації. І саме від професіоналізму інтерпретатора залежить її цінність. А тому, як влучно зазначив відомий американський письменник і футуролог Дж. Нейсбітт, "ми потопаємо в інформації і задихаємося від нестачі знань". Саме професійна трансформація інформації в знання і є головною метою діяльності мозкових центрів, "фабрик думок", "мозкових трестів" (think tanks, brains trust) — науково-дослідних організацій, які зосереджують свої зусилля на аналітичних дослідженнях у галузі гуманітарних і природничих наук — у сферах політики, економіки, соціології, права тощо" (с. 8). Багатоаспектному розкриттю їхньої діяльності й присвячено нову книгу колективу авторів (М. Сенченка, О. Сенченко та В. Гастинщикова) "Мозкові центри країн світу". Звернення до цієї теми не є випадковим, адже М. Сенченко з 1995 р. очолює Державну наукову установу "Книжкова палата України імені Івана Федорова", до кола завдань якої входить ґрунтовна аналітична діяльність, та є автором низки праць, в яких сміливо порушує питання інформаційної війни, ідеологічної інформаційної обробки населення, а також різноманітних конспірологічних досліджень (зокрема і в співавторстві з В. Гастинщиковим). Власне, назви праць М. Сенченка демонструють, що це людина, який не байдужа подальша доля країни, але на відміну від більшості патріотично налаштованих науковців він критично осмислює сьогодення в умовах глобального простору та аналізує впливи зовнішнього середовища на розвиток України, в тому числі й негативні: "Україна: шляхом незалежності чи неоколоніалізму" (Київ, 2003), "Теорія і практика невидимих війн" (Київ, 2009), "Кто делает мировую политику" (Москва, 2010), "Долларовий лохотрон", чи Фінансове поневолення світу" (Київ, 2014). Нова книга — поряд з іншим і спроба знайти вихід із патової ситуації, в якій перебуває наша країна, тому що шлях до справжньої незалежності, а не зміни однієї залежності на іншу, пролягає насамперед у формуванні виваженої прагматичної внутрішньої та зовнішньої політики, спрямованої на реалізацію власних інтересів українського народу, що неможливо без надійної професійної аналітичної підтримки (книга закінчується висновками з красномовним заголовком "Чи врятують Україну "фабрики думки"?).

Видання адресовано широкому колу читачів, але водночас автори сподіваються й на відгук тих, від кого безпосередньо залежить розбудова мережі аналітичних центрів України, а тому головна мета видання — продемонструвати важливість цього напрямку та залежність успішності держави від кількісно-якісного стану аналітичної діяльності. Цьому завданню послугує структура роботи, що містить дев'ять розділів, в яких подано загальну характеристику аналітичної діяльності, транснаціональних

мозкових центрів, особливостей аналітичної роботи в окремих країнах та регіонах світу, а також "Корисна інформація для "фабрик думки".

Цілком слушно зауважено, що розвиток інформаційної аналітики в сучасному світі є породженням таких процесів, як глобалізація, інформатизація та активне ведення інформаційних війн. Інформаційно-аналітичну роботу автори визначають як "діяльність, покликану здійснювати інформаційну підтримку ухвалення управлінських рішень в усіх сферах людського життя" (с. 12). У розділі 1 наведено загальну характеристику інформаційно-аналітичної діяльності, виокремлено три її основні види (інформаційна аналітика, наукова аналітика, управлінська аналітика), головні вимоги до неї, методи, класифікацію аналітичних центрів. Варта уваги думка авторів щодо амбівалентності аналітичної діяльності, результати якої можуть бути використані як на зло, так і на благо. Зазначено, що нині більшість суспільства спостерігає результати аналітичної діяльності в "негативі", як-то лобювання інтересів політичних сил, агресивні рекламні компанії, кампанії з маніпуляцій громадською думкою, інформаційні війни зі шквалом фейків. Такий стан автори пояснюють слабкістю громадянського суспільства, яким легко маніпулювати за допомогою ЗМІ. Водночас відзначимо позитивне намагання авторів представити аналітичну діяльність як важливу складову державного управління, запропонувати власну концепцію "фабрики думок" для органів влади України. Сьогодні цей напрям діяльності, безперечно, потребує покращення, красномовним підтвердженням чого є підрозділ 1.5, в якому розглянуто спробу створення у квітні 2014 р. інформаційно-аналітичного центру при Раді національної безпеки і оборони України, що за рік був ліквідований.

Особливе зацікавлення становить розділ 2, присвячений транснаціональним мозковим центрам, який має, так би мовити, конспірологічну спрямованість. Продовжуючи тему, котру М. Сенченко та В. Гастинщикова порушили у попередніх книгах ("Таємні товариства: міфи та реальність", "Енциклопедія тайних обществ", "Кто делает мировую политику" та ін.), автори підіймають завісу з діяльності "світового уряду". У розділі розкрито сутність концепції мондалізму, постулатом якої є неминучість повної планетарної інтеграції в межах уніфікованого світу, та діяльність низки аналітичних структур, що працюють над реалізацією цієї концепції, таких як "Комітет 300", "Круглий стіл", "Рада міжнародних відносин", "Римський клуб", "Тристороння комісія", "Більдерберзький клуб". Водночас сумнів щодо секретності їхньої діяльності викликає факт, що така інформація доступна у відкритих джерелах, а тому можна припустити, що це інформаційна "ширма", за допомогою якою з певною метою маскуються інші завдання й наміри.

На особливу увагу заслуговує розділ 3, присвячений аналітичним центрам Сполучених Штатів Америки, де мережа таких структур найрозвинутіша. Загалом, зауважимо, що характеристику аналітичної діяльності в окремих країнах автори починають із короткої довідки про них (площа, населення, територіальний та державний устрій, державна мова, національний склад). Таке викладення матеріалу є вдалим з огляду на те, що книгу адресовано широкому колу читачів. Автори доводять, що аналітичну діяльність визначає низка факторів: традиції, економіка, політичний устрій та ін. Цілком слушною є думка, що еволюція розвитку аналітичних структур у США відбувалася паралельно зі зростанням геополітичної потужності країни. Причому поступово (з по-

чатку 1970-х рр.) окремі з них стали органами, що впливають на політичні рішення безпосередньо, а тому є однією з рушійних і могутніх сил у сучасному геополітичному просторі, що можуть "пишатися" власним внеском у розвал Югославії та проведення "кольорових революцій".

У цьому розділі також приділено увагу фінансуванню та підготовці кадрів для американських "фабрик думок". Цікаво, що завдання цих організацій найрізноманітніші: національна безпека, військово-технічні та стратегічні аспекти, наука, освіта, право. Власну місію такі структури визначають як захист інтересів суспільства. У книзі докладно розглянуто діяльність таких "фабрик думок", як "РЕНД", фонд "Спадщина". Особливу групу становлять центри, фахівці яких проводять стратегічні дослідження, надаючи світовим лідерам можливість побачити вирішальні проблеми майбутнього й адекватно відреагувати на можливі виклики. Автори не обійшли увагою і питання впливу мережевих технологій на мозкові центри. Запропоновано пізнавальний матеріал стосовно діяльності Інституту Санта-Фе, що базує дослідження на платформі міждисциплінарної співпраці.

Безумовно, для читача буде цікавим ознайомитися з організацією аналітичної діяльності в таких країнах, як Китайська Народна Республіка, Ізраїль, Індія, Іран, Казахстан, Тайвань, Туреччина, Японія, Великобританія, Бельгія, Німеччина, Польща, Франція, Україна, Швеція, Росія, яку докладно висвітлено у виданні. Водночас зауважимо, що намагання представити якомога ширшу палітру аналітичних центрів світу подекуди призвела до фрагментарності, наприклад, стосовно Німеччини, яка посідає четверте місце за їхньою кількістю.

Книга містить великий обсяг фактографічного матеріалу, що переконливо доводить важливість аналітичної діяльності та потребу її застосування в управлінських процесах на всіх рівнях. Однак не приділено уваги помилкам аналітиків, адже їх діяльність не є панацеєю, вона теж має хиби, що призводять до неочікуваних наслідків попри всі аналітичні прогнози. Нині світ зіткнувся з низкою глобальних проблем, які викликають сумнів, чи то аналітична діяльність не результативна, чи її свідомо ігнорують при ухваленні рішень. Для США, з їх розвинутими аналітичними службами, повною несподіванкою стали події 11 вересня 2001 р., а теорія "контрольованого хаосу" на Сході обернулася справжньою загрозою всьому світові. Тож, можливо, авторам доречно було б розглянути й не тільки можливості аналітики, а й її межі.

Наприкінці книги уміщено список використаних джерел, що охоплює як вітчизняні, так і зарубіжні дослідження за темою. Водночас зазначимо, що видання б значно виграло, якби наведені факти супроводжувалися бібліографічними посиланнями.

Загалом, варто подякувати авторам за цікаву, інформаційно насичену книгу, за небайдужість до долі нашої країни в умовах глобальних викликів.

Вікторія Маркова,
доктор наук із соціальних комунікацій,
професор кафедри документознавства
та книгознавства ХДАК

Надійшла до редакції 11 листопада 2016 року

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА

УДК 027.08:004](477)

Ксенія Бережна,
аспірант ХДАК,
учений секретар Наукової бібліотеки
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова

Інформаційний сервіс публічних бібліотек України: напрями розгортання в комунікаційному просторі

Висвітлено напрями розгортання інформаційного сервісу публічних бібліотек України у сучасному комунікативному просторі. Досліджено наявні підходи до класифікації інформаційних продуктів і послуг. Проаналізовано застосування новітніх інформаційних технологій у процесах створення та надання інформаційних продуктів і послуг у публічних бібліотеках України.

Ключові слова: інформаційний ринок, інформаційні продукти, інформаційні послуги, інформаційна діяльність, публічні бібліотеки.

Постановка проблеми. Сучасні процеси суспільства знань перетворюють виробництво і використання інформації на головну рушійну силу соціально-економічного та соціально-культурного прогресу. Інтенсифікація більшості сфер соціально-економічної діяльності зумовила, з одного боку, зростання потреби в інформації й знаннях, а з іншого — створення нових засобів задоволення цих потреб, що стало передумовою формування інформаційної індустрії. Головною метою публічних бібліотек України як ланки інфор-

маційної інфраструктури держави стає перероблення інформаційних ресурсів у "нове знання" і забезпечення доступу до нього користувачів.

За умов інформатизації суспільство потребує змін та активізації не лише інформаційного ресурсу, а й потенціалу бібліотек, наближення його до потреб і сподівань користувачів, різноманітних соціальних груп і структур. Ці процеси у книгозбірні відбуваються через трансформацію бібліотечно-інформаційного виробництва.